

Визначення цивільного обороту як певної системи елементів вказує на необхідність проведення подальших наукових досліджень їх змісту та взаємозв'язку. У свою чергу, виникає потреба визначення відмінних ознак таких видів динаміки об'єктів, як відчуження та перехід об'єктів, установлення юридичних форм таких процесів. Це створить можливість перевірити ефективність норм права, які покликані регулювати цивільний оборот, визначити шляхи їх вдосконалення.

Список бібліографічних посилань:

1. Рожкова М. А. Применение в коммерческом обороте мировой сделки. URL: <http://www.yurclub.ru/ibf/lofiversion/index.php/t75074.html>.
2. Яроцький В. Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції): монографія. Харків: Право, 2006. 544 с.
3. Слипченко С. А. Оборотоспособность объектов личных неимущественных прав, обеспечивающих социальное бытие физического лица: монография. Харьков: ФОРМІЧУРИНА Н. А., 2011. 336 с.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.135

Микита Юрійович Таратухін,

*молодший юрист Адвокатського об'єднання «Арцінгер»,
аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ*

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ

Актуальність дослідження проблемних питань укладення договору страхування в електронній формі обумовлена тим, що сьогодні відбувається стрімкий розвиток цифрової економіки, тому важливе значення набуває належне та всеохоплююче правове регулювання відносин у сфері електронної комерції взагалі та в частині укладення договору страхування зокрема.

Розвиток відносин електронної комерції, запровадження новітніх технологій у сфері укладення договорів засвідчують про відставання правового регулювання відносин електронної комерції. У той же час у практичній площині укладення договору страхування в електронній формі виникає багато проблемних питань, обумовлених відсутністю усталеної договірної та судової практики у цьому напрямку.

Окремі аспекти форми правочинів, електронної комерції та укладення й виконання електронних правочинів вже досліджували такі правники, як Н. В. Аляб'єва, О. А. Беляневич, Н. Є. Блажівська, О. В. Кохановська, М. В. Селіванов, О. Р. Шишка та ін. Метою цього дослідження є визначення особливостей укладення договору страхування в електронній формі як підстави виникнення цивільних правовідносин, а також розробка пропозицій з удосконалення цивільного законодавства України у цій сфері.

Згідно з ч. 1 ст. 5 Закону України від 22 травня 2003р. № 851-IV «Про електронні документи та електронний документообіг» електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Частина 1, 2 ст. 6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» передбачають, що для ідентифікації автора електронного документа може

використовуватися електронний підпис. Накладанням електронного підпису завершується створення електронного документа.

Стаття 1 Закону України від 22 травня 2003р. № 852-IV «Про електронний цифровий підпис» визначає термін «електронний підпис» як дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача цих даних. Відповідно до ст. 12 Закону України від 3 вересня 2015 р. № 675-VIII «Про електронну комерцію», якщо відповідно до акта цивільного законодавства або за домовленістю сторін електронний правочин має бути підписаний сторонами, моментом його підписання є використання: електронного підпису або електронного цифрового підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис», за умови використання засобу електронного цифрового підпису усіма сторонами електронного правочину; електронного підпису одноразовим ідентифікатором, визначеним Законом України «Про електронну комерцію»; аналога власноручного підпису (факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, іншого аналога власноручного підпису) за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідних аналогів власноручних підписів.

Необхідно відзначити, що Закон України «Про електронну комерцію» застосовується до правочинів у галузі страхування, вчинених в електронній формі, тільки в тій частині, в якій він не суперечить спеціальному законодавству в галузі страхування, зокрема Закону України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР «Про страхування».

Відповідно до ч. 1 ст. 18 Закону України «Про страхування» для укладання договору страхування страхувальник подає страховику письмову заяву за формою, встановленою страховиком, або іншим чином заявляє про свій намір укласти договір страхування. При укладанні договору страхування страховик має право запросити у страхувальника баланс або довідку про фінансовий стан, підтверджені аудитором (аудиторською фірмою), та інші документи, необхідні для оцінки страховиком страхового ризику.

При цьому факт укладання договору страхування може посвідчуватися страховим свідоцтвом (полісом, сертифікатом), що є формою договору страхування. Договір страхування набирає чинності з моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено договором страхування (частини 3, 4 ст. 18 Закону України «Про страхування»).

Таким чином, в Законі України «Про страхування» не йдеться про укладення договору (подання страховику письмової заяви) в електронній формі, вказується лише на необхідність укладення договору в письмовій формі. Крім того, Закон України «Про страхування» серед іншого передбачає деякі особливості укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Отже, страховику надані різні можливості для укладення договору страхування в електронній формі, враховуючи вимоги ст. 12 Закону України «Про електронну комерцію», які визначають, що якщо відповідно до акта цивільного законодавства або за домовленістю сторін електронний правочин має бути підписаний сторонами, моментом його підписання є використання: електронного цифрового підпису – в цьому випадку електронний цифровий підпис повинен бути використаний всіма сторонами електронного правочину; електронного підпису одноразовим ідентифікатором; аналогом власноручного підпису (факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, іншого аналога власноручного підпису) за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідних аналогів власноручних підписів. При цьому варто зазначити, що при укладанні договору страхування в електронній формі для страховика важлива беззастережна можливість ідентифікувати страхувальника. Вочевидь, ці відносини ретельно не врегульовані чинним законодавством України.

Відповідно до розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 29 серпня 2011 р. № 558 «Про затвердження Зразка типового поліса обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» поліс обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів складається з двох аркушів – оригіналу та копії, які виготовлені на самокопіювальному папері формату 210 мм x 295 мм. Перший аркуш – бірюзового кольору, другий – білого кольору, щільність паперу 54–58 г/м². Поліс захищений необхідними засобами захисту, визначеними Моторним (транспортним) страховим бюро України, якщо інше не передбачено законодавством.

Із зазначеного вище можна зробити висновок: оскільки при укладанні електронного договору дотримати вищевказані вимоги не є можливим, укладення договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в електронній формі не є можливим. Варто зазначити, що типовий договір про добровільне страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту не затверджений, але деякі українські страховики вже надають послуги отримання електронних страхових полісів добровільного страхування цивільно-правової відповідальності. У цьому сенсі слід звернути увагу, що проект Закону № 3551 від 27 листопада 2015 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» вводить поняття страхового поліса в формі електронного документа, регламентує процедуру укладення Договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту в електронній формі. На даний момент законопроект знаходиться на стадії розгляду у Верховній Раді України.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що укладення договору страхування в електронній формі має певні обмеження, зокрема укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в електронній формі у сучасних умовах є неможливим. Водночас у практичній діяльності отримання електронних страхових полісів добровільного страхування цивільно-правової відповідальності вже відбувається. Отже, такі суспільні відносини у сфері укладення договору страхування в електронній формі потребують більш ретельного правового регулювання.

Одержано 18.04.2017

УДК 347.45/.47

Наталія Леонідівна Цопіна,

*здобувач Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПРН України*

ПРО КОНСЕНСУАЛЬНІСТЬ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ)

Наука цивільного права покликана забезпечувати юридичну практику новими договірними конструкціями або проводити аналіз уже існуючих правових явищ. Зміни, які відбуваються за останні роки в соціальному, економічному житті України призводять не лише до істотного оновлення вітчизняного законодавства, а й до появи нових видів договірних відносин.